

INSTITUTE FOR SOCIAL RESEARCH
VILNIUS UNIVERSITY

Monika Frėjutė-Rakauskienė

MANIFESTATIONS OF ETHNIC INTOLERANCE AND XENOPHOBIA IN
LITHUANIAN PRESS IN THE FRAMEWORK OF EUROPEAN UNION
PREVENTIVE POLICIES

Summary of Doctoral Dissertation
Social Science, Sociology (05 S)

Vilnius, 2009

The Dissertation was prepared at the Institute for Social Research in 2004 – 2009

Academic supervisor:

doc. dr. Natalija Kasatkina

(Institute for Social Research, Social

Sciences, Sociology - 05 S) (2004 – 2008 March)

prof. habil. dr. Arvydas Virgilijus Matulionis (Institute for Social Research, Social Sciences, Sociology - 05 S) (2008 March – 2009)

The Dissertation will be defended at the united Council of Sociology Science of Vilnius University and Institute for Social Research:

Chairman:

prof. dr. Meilutė Taljūnaitė (Institute for Social Research, Social Sciences, Sociology - 05 S)

Members:

doc. dr. Regina Jasiulevičienė (Vytautas Magnus University, Humanities, History - 05, H)

dr. Kristina Juraitė (Vytautas Magnus University, Social Sciences, Sociology - 05 S)

prof. dr. Žyngintas Pečiulis (Vilniaus University, Humanities, Communication and Information – 06 H)

prof. dr. Arūnas Poviliūnas (Vilniaus University, Social Sciences, Sociology - 05 S)

Opponents:

prof. dr. Auksė Balčytienė (Vytautas Magnus University, Social Sciences, Sociology - 05 S)

doc. dr. Vladas Gaidys (Institute for Social Research, Social Sciences, Sociology – 05 S)

The public defense of the dissertation will be held at 3 p.m. on 13 October 2009 at the public session of Social Sciences Council in the Conference Hall (room No 201) of the Faculty of Philosophy of Vilnius University.

Adress: Universiteto str. 9/1, 01513 Vilnius, Lithuania

Tel. +370 5 2667606, Fax. +370 5 2667600, e-mail: fsf@fsf.vu.lt

The sending-out date of the summary of the doctoral dissertation is 13 September 2009. Dissertation is available at the libraries of Institute for Social Research and Vilnius University.

SOCIALINIŲ TYRIMŲ INSTITUTAS
VILNIAUS UNIVERSITETAS

Monika Frėjutė-Rakauskienė

ETNINIO NEPAKANTUMO IR KSENOFOBIJOS APRAIŠKOS LIETUVOS
SPAUDOJE ES PREVENČINĖS POLITIKOS ASPEKTU

Daktaro disertacijos santrauka
Socialiniai mokslai, sociologija (05 S)

Vilnius, 2009

Disertacija rengta 2004 – 2009 metais Socialinių tyrimų institute.

Mokslinis vadovas:

doc. dr. Natalija Kasatkina

(Socialinių tyrimų institutas, socialiniai

mokslai, sociologija - 05 S) (2004 – 2008 kovo mėn.)

prof. habil. dr. Arvydas Virgilijus Matulionis (Socialinių tyrimų institutas, socialiniai mokslai, sociologija – 05 S) (2008 kovo mėn. – 2009)

Disertacija ginama jungtinėje Vilniaus universiteto ir Socialinių tyrimų instituto Sociologijos mokslo krypties taryboje:

Pirmininkė:

prof. dr. Meilutė Taljūnaitė (Socialinių tyrimų institutas, socialiniai mokslai, sociologija – 05 S)

Nariai:

doc. dr. Regina Jasiulevičienė (Vytauto Didžiojo universitetas, humanitariniai mokslai, istorija - 05, H)

dr. Kristina Juraitė (Vytauto Didžiojo universitetas, socialiniai mokslai, sociologija - 05 S)

prof. dr. Žygyntas Pečiulis (Vilniaus universitetas, humanitariniai mokslai, komunikacija ir informacija – 06 H)

prof. dr. Arūnas Poviliūnas (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, sociologija - 05 S)

Oponentai:

prof. dr. Aukse Balčytienė (Vytauto Didžiojo universitetas, socialiniai mokslai, sociologija - 05 S)

doc. dr. Vladas Gaidys (Socialinių tyrimų institutas, socialiniai mokslai, sociologija – 05 S)

Disertacija bus ginama viešame Socialinių mokslų krypties tarybos posėdyje 2009 m. spalio mėn. 13 d. 15 val. Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto konferencijų salėje (201 a.).

Adresas: Universiteto g. 9/1, 01513 Vilnius, Lietuva

Tel. +370 5 2667606, faks. +370 5 2667600, el. paštas: fsf@fsf.vu.lt

Disertacijos santrauka išsiuntinėta 2009 m. rugsėjo mėn. 13 d.

Disertaciją galima peržiūrėti Socialinių tyrimų instituto ir Vilniaus universiteto bibliotekose.

INTRODUCTION

Research problem

Although many forms of ethnic and racial intolerance and xenophobia exist, verbal expression of ethnic intolerance – manifestations of ethnic intolerance and xenophobia in public discourse (particularly press) – became especially important after Lithuania's accession to the European Union. Two major factors influenced the importance of verbal expression of ethnic intolerance: first, as migration flows increased after the opening of the borders, media started addressing issues of migrant groups (Chechen, Muslim, etc.) more often; and second, after accession of Lithuania into the European Union, common EU principles of equality and non-discrimination were to be implemented, including policies on media, which is an important contributor to public attitudes toward ethnic, religious, racial and other groups. In accordance with EU directives and recommendations, manifestations of ethnic intolerance and ethnic hatred started being monitored in Lithuania (also in Lithuanian press). The importance of verbal form of ethnic intolerance is manifested in contemporary Lithuanian society. For instance, development of information portals in the Internet and freedom to anonymously comment on media articles led to a significant increase of exceptionally intolerant and hostile comments, often inciting to violence and murder of certain ethnic, racial, religious groups. These comments are often acknowledged as an indicator of actually existing ethnic intolerance in Lithuanian society, not only by social scientists, analyzing this phenomenon, but also by mainstream society and politicians, who often attempt to deny the existence of ethnic intolerance toward some ethnic groups (especially Roma and Jews).

The significance of ethnic intolerance in media is also supported by an annually increasing number of registered crimes defined in the Article 170 of the *Lithuanian Criminal Code* (Incitement against Any National, Racial, Ethnic, Religious or Other Group of Persons). According to the data collected by the Centre of Ethnic Studies of Institute for Social Research, 79 hate crime offences were registered in 2008, whereas only 32 were registered in 2007 and 11 in 2006 (for comparison, two hate crime offences were registered in 2005 and five in 2004) (National Data Collection Report 2006 Lithuania: 44; National Data Collection Report 2007 Lithuania, p. 89). Two major

factors behind increased numbers of registered hate crimes could be a significant increase of daily Internet use as well as the ratification of *the Additional Protocol to the Convention on cybercrime, concerning the criminalization of acts of a racist and xenophobic nature committed through computer systems*; this is the only legal document, preventing ethnic and racial intolerance in virtual space.

It is important to understand the role of media in spreading of ethnic intolerance. The importance of media in this process can be demonstrated by comparing the number of articles published on certain ethnic groups and the data received from surveys of public attitudes toward the same ethnic groups. It can be observed that as the number of articles and news messages about ethnic groups increased in Lithuanian printed media (in 2004 – 513 articles, in 2005 – 647, in 2006 – 931, and in 2007 – 1280), negative attitudes towards certain ethnic groups also increased (according to the data of European Values Survey (1990 and 1999) and of surveys of the attitudes of Lithuanian residents conducted by Centre of Ethnic Studies of Institute for Social Research in 2005-2008).

Therefore, the issue of defining verbal attacks against any national, racial, ethnic, religious or other groups of persons is becoming more and more problematic, especially because the forms of expression of ethnic intolerance are changing over time and are becoming less open and clearly recognizable, hence less easily measurable using empirical methods. Practical application of theory is also problematic, because it is difficult to draw a clear line between racist expressions and the freedom of speech.

Hence, *the main problem of this study* is the assessment of the concept of ethnic intolerance and measurement of ethnic intolerance in media discourse.

Objective of the research

The objective of the research is to examine in what forms and how ethnic intolerance is constructed in media texts through representation of topics, problems, named causers of the problems and their causality (i.e. by introducing/presenting explanations of causes of the problems).

The goals of the research are as follows:

1. To classify (within the framework of sociological theories) the key topics in Lithuanian press (texts on interethnic relations (ethnic/religious/racial groups) by

identifying underlying themes, presented problems, their causes and people held responsible for these problems.

2. To theoretically define premises of ethnic intolerance by distinguishing causality of interethnic problems.
3. To identify forms of ethnic intolerance in Lithuanian press (printed and Internet dailies).
4. To reveal who (what groups) construct ethnic intolerance in Lithuanian press (printed and Internet dailies).

Methods of the research

The main body of empirical data was collected during the qualitative research of printed and Internet dailies, which consisted of two parts: (1) media content analysis and (2) structured interviews with experts (politicians, officials, representatives of ethnic minorities, and journalists). A total of 21 interviews were conducted in January-February, 2008 in Kaunas and Vilnius. Texts for media content analysis were collected from three main Lithuanian dailies – *Respublika*, *Lietuvos rytas*, and *Lietuvos žinios* as well as Internet dailies *Delfi*, *Omni (Balsas)* and *Bernardinai*, covering the period of January 2005 – June 2007. The texts from printed and Internet dailies were collected by applying few keywords: ethnonym (names of main ethnic groups – Roma/gypsies¹, Russians, Jews, Polish, Chechen, etc.) as well as labels of various immigrant groups (refugees, immigrants, etc.) and names of religious groups (Muslims, Jews, Orthodox, etc.). A total of 320 texts (of printed and Internet dailies) were collected for the media content analysis. In order to analyze the contents of ethnic intolerance in Lithuanian media, the research was carried out in several stages. For the research, the qualitative method of contents analysis was applied. In the first and second stages of the research, main topics of articles concerning ethnic, religious and immigrant groups were discerned and visibility of these groups in certain topics was analyzed. In the third and fourth stages, the topics of problematic interethnic relations and their causality as well as manifestations of ethnic intolerance were analyzed according to the constructed operationalization scheme.

¹ In this thesis the names of Roma/gypsies are used as the synonyms for the same ethnic group.

Data of some surveys on attitudes toward ethnic groups in Lithuania was also used in this study.

Novelty and significance of the research

This work presents a novel approach to the phenomenon of ethnic intolerance and its research in printed and internet dailies. It presents a method of discerning premises of ethnic intolerance by analyzing presentation of interethnic relations in public discourse (printed and Internet dailies) and defines possible forms and verbal manifestations of ethnic intolerance. Verbal manifestations of ethnic intolerance are defined using empirical studies that present the scale of manifestations of ethnic intolerance in public discourse. Building upon four theoretical perspectives (economic, psychological, cultural, and political) analyzing causality of ethnic intolerance in interethnic relations, the premises of ethnic intolerance in Lithuanian media are discerned.

After analyzing previous researches of ethnic, racial intolerance and their methodology, it has been decided not to analyze quantifiable ethnic intolerance in separate texts, but to study the context of media content, in which interethnic relations are presented.

The aim of this research is to analyze ethnic intolerance in media texts using analytical tools. Normative evaluation of ethnic intolerance and its prevention is not presented.

Theses to be defended

1. Topics of interethnic relations in Lithuanian media are related to economic dimensions of social interaction.
2. Each ethnic/religious group – Roma, Jews, Polish, Russians, Muslims and immigrants – is linked to different topics in Lithuanian media.
3. The main agents in public opinion formation about ethnic groups and interethnic relations are representatives of ethnic majority, not of ethnic minorities.

Aggressive forms of ethnic intolerance – incitement to discrimination, hostility or violence – are not used in media discourse.

The structure of the dissertation

The dissertation consists of introduction, three main parts and conclusions. The first part is theoretical; it analyzes the definition of ethnic intolerance in media discourse. In the second part, the concepts of ethnic/racial

intolerance and xenophobia, used in European Union law, as well as main principles of common policies in the field of racial intolerance and xenophobia are analyzed. The Lithuanian case of transposition of EU law to national law is examined. The third part presents the data and analysis of the empirical research of Lithuanian media. In addition to conclusions, policy recommendations for prevention of ethnic intolerance and xenophobia in Lithuanian media are presented.

REVIEW OF THE CONTENT OF THE DISSERTATION

Theoretical framework of the research

The research model of the thesis was created by combining the study of the theoretical insights of different authors, grouped into the theoretical perspectives – economic, psychological, cultural and political, that analyze the causality of ethnic intolerance in interethnic relations (tensions, negative attitudes, incongruity of interests and confrontation), and the given potential verbal forms of ethnic intolerance (“the discourse of silence”, subtle (hidden) prejudice and stereotypes, harassment (verbal abuse, threats, defiance), hate speech, incitement to discrimination, hostility and violence in the media.

Economic theoretical perspective is based on the theories of the *split labour market* and *middleman minorities*, cultural theories of *labor market segmentation* and the *dynamics of ethnic competition and conflict* (E. Bonacich, D. Horowitz, M. Hechter, S. Olzak). The psychological perspective is based on the cognitive and scapegoat theories (G. Allport). The cultural perspective is based on ideas of cultural determinism and ethnocentrism (W. Connor, A. D. Smith, T. van Dijk, G. M. Fredrickson, E. Balibar, S. Hall, etc.), while the political perspective is based on concepts of the *racial state* (M. Omni H. Winant, D. T Goldberg) and on the ideas by P. Bourdieu and E. Murray.

In the context of this research, ethnic intolerance in the media is perceived as symbolic violence directed against ethnic, racial, religious and migrant groups. Based on French theorist's P. Bourdieu's statements regarding language as a symbolic expression of power, where verbal communication (language skills and use) does not only entail the assumptions for social integration, the ability to participate in a public space and to use the media, but may also be the manifestation of the position occupied in the social

hierarchy between the various ethnic and social groups, as well as to become a part of symbolic capital. Symbolic power is perceived as the transformed form of the other forms of power and dominance.

Ethnic intolerance is defined as the opposite/different opinion/belief, refusal to recognize equal opportunities and justification of dominance or violence, whereas ethnic intolerance in discourse is defined as the negative sentiments/activities directed against the ethnic/racial/religious groups, arising from the prejudices towards those groups and occurring in public discourse (in the media) in the forms of verbal harassment (verbal abuse, threats, defiance), incitement of ethnic intolerance (hate speech), and incitement to discrimination, hostility and violence (see *Table 1*).

The manifestations of ethnic intolerance in the media have been identified on the basis of empirical content analysis (T. A. van Dijk, the Moscow Helsinki Group monitoring of the Russian media and on ideas of P. Bourdieu and E. Murray).

Within the framework of the above-mentioned theories, during the organization of media content analysis, a scheme considering the assumptions for ethnic intolerance and possible verbal manifestations in the media was designed. The scheme is applied in the research operationalization for the content of ethnic intolerance in the media (see *Table 2*).

Table 1. The continuum of verbal manifestations of ethnic intolerance (regarding intensity of ethnic intolerance):

<i>Forms of ethnic intolerance</i>	<i>Possible manifestations in media (according to P. Bourdieu, E. Murray, T. van Dijk and Moscow Helsinki group);</i>
The discourse of silence applied to a group of people or its member	deliberately construed (by not writing, by omitting, avoiding to discuss, selecting, purposeful writing) issues and topics about ethnic, racial, religious and migrant groups as well as about racial, ethnic and religious intolerance-related phenomena; interethnic relationship problems are associated with biased (economic, psychological cultural and political) aspects
Subtle (hidden) prejudice and stereotypes targeting an individual or a group of people because of their race, ethnicity, sex, sexual orientation, language, social status, religion or beliefs	generalization of some individual characteristics and their application to the entire group, dismissing individual qualities and achievements of a group member
Harassment (verbal abuse, threats, defiance) targeting an individual or a group of people because of their race, ethnicity, sex, sexual orientation, language, social status, religion or beliefs	presenting a minority group as a criminal group
	statements about inadequacy or inobservance of moral norms of certain ethnic/religious group
	mentioning of minority groups in derogatory context (usually in titles of articles or news messages)
	statements about inferiority of members of certain cultural or ethnic group
Hate speech targeting an individual or a group of people because of their race, ethnicity, sex, sexual orientation, language, social status, religion or beliefs	creation of a negative image of a minority group (accusation is not presented directly, but is conveyed in the general tone of an article)
	justification of historical cases of discrimination and violence
	questioning of universally acknowledged historical cases of discrimination and violence
	referring and/or reproaching for crimes committed in the past by ethnic groups
	bringing discredit on an ethnic or religious group by blaming it for links with foreign political or state structures
	alluding to disproportionate material welfare of some group, its disproportionate representation (domination) in political institutions, media, etc.
	blaming for negative influence on society or the state
	calls to prevention of settlement of a religious/ethnic group in a city or a region
	citation without providing the comment corresponding to the messages and texts (e.g., the statements of a xenophobic person without providing the newspaper's position on the matter)
Incitement to discrimination, hostility or violence targeting an individual or a group of people because of their race, ethnicity, sex, sexual orientation, language, social status, religion or beliefs	direct incitement to violence
	general calls for violence
	direct incitement to discrimination
	general calls to discriminate
	indirect incitement to discrimination or violence

Table 2. The operationalization scheme of the content of ethnic intolerance in media		
Theoretical perspective	Premises of ethnic intolerance	Verbal manifestations of ethnic intolerance in media (according to P. Bourdieu, E. Murray, T. van Dijk, and Moscow Helsinki group)
Economic	<p>Conflict (tensions, negative attitudes, incongruity of interests, and/or confrontation):</p> <p>With an individual/a group (employers, employees, clients) due to: <i>conflicting/overlapping economic (material) interests/aims; competition (use of economic and human resources); possibility of dense housing; solidarity of minority communities; demonstration of power/status</i></p>	<p>“The discourse of silence” Subtle (hidden) prejudice and stereotypes Harassment (verbal abuse, threats, defiance) Hate speech Incitement to discrimination, hostility and violence</p> <ul style="list-style-type: none"> • creation of a negative image of minority group by blaming it for fraud or unfair economic activity • creation of a negative image of minority group by blaming it for using corruption for its advantage • alluding to disproportionate representation (domination) of some groups in certain spheres of labor market • creation of a negative image of minority group by presenting an ethnic group as a competitor in labor market • alluding to disproportionate representation (domination) of some groups in certain economic activities • calls to prevention of settlement of a religious/ethnic group in a city or a region • creation of a negative image of minority group by blaming it for failure/unwillingness to integrate to the majority society • creation of a negative image of minority group by blaming it for using up of state resources • alluding to disproportionate material welfare and/or political, social or professional self-organization of certain groups • use of economic arguments in direct/indirect/general calls for discrimination, hostility and violence • interpreting interethnic relations only through economic lenses

<p>Psychological</p>	<p>with an individual/a group due to: <i>frustration;</i> <i>lack of self-confidence (low self-esteem);</i> <i>strive for security;</i> <i>strive for good reputation;</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • mentioning of minority groups in derogatory context (usually in titles of articles or news messages) • creation of a negative image of minority group (accusation is not presented directly, but is conveyed in the general tone of an article) • presenting a minority group as a criminal group • generalization of certain characteristics, when some individual characteristics are applied to the entire group, dismissing individual qualities of a group member • use of psychological arguments in direct/indirect/general calls for discrimination, hostility and violence • interpreting interethnic relations only through psychological lenses
<p>Cultural</p>	<p>with an individual/a group due to: <i>ethnocultural/ religious differences</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • statements about inadequacy or inobservance of moral norms of certain ethnic/religious group • statements about inferiority of members of certain cultural or ethnic group • creation of a negative image of minority group by blaming it for lack of official language skills and/or for not using television, radio and printed media in official language • use of cultural arguments in direct/indirect/general calls for discrimination, hostility and violence • interpreting interethnic relations only through cultural lenses
<p>Political</p>	<p>with an individual/a group due to: <i>contradiction/disagreement</i> <i>with aims/ideology of the nation-state;</i> <i>variance interpretations of</i> <i>historical events, conflicts, relations;</i> <i>civil and political disloyalty to the state;</i> <i>threat to security of citizens</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • questioning of universally acknowledged historical cases of discrimination and violence • justification of historical cases of discrimination and violence • referring and/or reproaching for crimes committed in the past by ethnic groups • alluding to disproportionate material welfare of some group, its disproportionate representation (domination) in political institutions, media, etc. • bringing discredit on an ethnic or religious group by blaming it for links with foreign political or state structures • use of political arguments in direct/indirect/general calls for discrimination, hostility and violence • interpreting interethnic relations only through political lenses

Results of Lithuanian media content analysis

After the selection and analysis (according to the described scheme in the content research analysis (*see Table 2*)) of the printed media and texts published in the Internet dailies according to their topics, some of the most frequently mentioned (described, presented) and conditionally defined problems in the Lithuanian media during 2005, 2006 and the first half of 2007 were revealed (*see Table 3*).

Table 3. The main topics of articles about ethnic minorities in Lithuanian media

No.	Topics	No. of articles*, units	No, of articles, units/total**
1.	Immigration	71	72
2.	Minority education	42	42
3.	Manifestations of anti-Semitism	38	38
4.	Muslims and Islam	28	33
5.	Restitution of Jewish property	27	30
6.	Cultural heritage of minorities	20	29
7.	Interpretation of historical/Soviet events/crimes	18	23
8.	Crimes/illegal activity	18	21
9.	Issues of citizenship	20	21
10.	Manifestations of racism	20	20
11.	Minorities in politics	14	19
12.	Manifestations of intolerance	13	13
13.	Housing	7	12
14.	Social welfare	8	12
15.	The problem of using non-Lithuanian alphabet for writing names and surnames	8	12
16.	Interethnic conflicts	10	12
17.	Manifestations of Russophobia	11	12
18.	Tolerance/intolerance	10	10
19.	Communities of ethnic minorities	8	9
20.	Issues of Lithuanian language use	7	8
21.	Riots in Estonia	6	7
Total		404	455

*All articles selected for the research sample.

**The total number of articles collected for the empirical research.

Source: Qualitative analysis of Lithuanian media content January 2005 – June 2007.

It should be mentioned that some of the problems associated with certain ethnic groups, such as “Manifestations of anti-Semitism”, “Manifestations of racism” “Tolerance/intolerance”, “Manifestations of intolerance” and the problems identified in the arguments, explaining the reasons for the occurrence of these problems, do not meet any aspect of theoretical perspective, as the topics that form these problems, i.e. various forms of hatred – anti-Semitism, racism and intolerance are being discussed in the

media; these topics are associated with certain events that are well known in the Lithuanian society. For example, in the topic of “Manifestations of racism”, the violence manifestations against black people in Lithuania (the events in Klaipėda) are widely discussed, as well as the flag raised by the fans of Lithuanian national football team with the slogan “Welcome to Europe” during the European Championship play-off match between Lithuania and France, dominate. In the topic of “Manifestations of anti-Semitism”, the prevailing themes are connected with the V. Tomkus case and its resonance in society. In the “Tolerance/intolerance” topic one can also notice the articles-discussions trying to define the concept of tolerance, the relation of theory and practice of tolerance in the society is being discussed and intolerant comments online are observed, as well as the actions that would help to prevent the intolerant comments and overall intolerance regarding certain groups.

Moreover, not all the problems, according to argumentation constructed in the text for explaining the causality of the isolated ones, were divided into the above mentioned theoretical perspectives – the relatively named “mixed cases” have also occurred, where the problems appear in several theoretical perspectives. These cases partly demonstrate how the authors of texts and articles construct the presented problem objectively, by providing different arguments, and naming several aspects of the problems. Furthermore, articles or messages presenting various (both positive and negative) opinions or attitudes (negative and positive) regarding certain ethnic, religious, racial and immigrant groups or problems associated with the mentioned above groups were included into the research of Lithuanian media. In this case, the analysis of ethnic intolerance content in Lithuanian media was not aimed to separate the negative and positive articles and opinions expressed, but to analyze the interethnic problems and aspects of causality of these problems.

In the Lithuanian media texts included into the research, after discerning the main problems and topics related to them, the main ethnic, racial, and other groups associated with these problems and topics were disclosed. Lithuanian media has referred to the Roma (gypsy), Jewish, Polish and Russian ethnic groups; Muslims and migrant groups were mentioned as well (*see Table 5*).

In the context of Lithuanian media texts, the Muslim religious groups include ethnic groups (including Tatars and Azerbaijani residing in Lithuania that are the adherents of

the religion of Islam as well) that are described in the media by emphasizing their Islamic faith and characteristics of the religion-related behavior. Migrant category includes various ethnic groups of migrants, linked to the topic of “Immigration”, e.g., Lebanese, Chinese, black people, Poles, Ukrainian and Moldovan citizens, illegal workers, etc. In most cases, refugees are a group of migrants that is mentioned in the Lithuanian media, i.e. Chechen ethnic group and asylum seekers from African countries, and refugees that participate in the social integration program. Migrant workers are frequently mentioned in the media as well (often identified as citizens of Belarus). Chechen ethnic group, although Islamic, is presented not in the Muslim, but in the migrant category associated with immigration problems, as a group of refugees. This way the “Migrant” category has been divided into three groups: migrant workers, migrant refugees, asylum seekers and Chechen ethnic group (usually also identified as the asylum seekers in Lithuania).

CONCLUSIONS

The findings of the research of ethnic intolerance content in Lithuanian media consist of four generalizations: 1) the concepts of ethnic intolerance in the sociological theories of ethnicity and in public discourse; the research possibilities of ethnic intolerance are evaluated; 2) analyzes the correspondence of legal regulations of ethnic intolerance in Lithuania and EU, regarding the concept of ethnic intolerance and prevention policy towards ethnic intolerance and xenophobia; 3) the qualitative research data evaluation of the manifestations of ethnic intolerance in Lithuanian media;

I. The concept of ethnic intolerance and the perspectives of sociological research

1. In the national, racially and culturally homogenous societies of Eastern Europe it is relevant to discuss ethnic intolerance, xenophobia, the processes of intolerance as well as anti-Semitism and Roma discrimination as a phenomena, characteristic to the historical context of this region.

The definition of ethnic intolerance and the research of the phenomenon of ethnic intolerance are determined by the context. After analyzing the concept of ethnic intolerance in various theories of ethnicity, one can presume that the phenomenon of ethnic intolerance can be theoretically and practically distinguished from other similar

phenomena, such as racism, culturalism, ethnoracism, new racism and ethnicism according to the historical, social, political and cultural contexts and according to an object of discrimination.

2. There are various research perspectives of ethnic intolerance in public discourse, however, in analyzing public texts it is important to consider the social context as well (media discourse content regarding ethnic groups and interethnic relations), which quite frequently is not revealed while analyzing lexemes, ideological formulations, stereotypes, provisions and attitudes according to which ethnic intolerance is being measured in the text.

The review of various aspects of ethnic intolerance research in public discourses reveals the most important methodological problem – “recognizing” manifestations of ethnic intolerance and measuring them in the text (intolerant/neutral/tolerant), since there is a lack of straight ethnic intolerance manifestations, moreover, the researcher's interpretational capabilities and sensitivity have to be taken into account. Thus, the research of constructing (presentation) of interethnic intolerance relations content creating premises for manifestations of ethnic intolerance in Lithuanian media is carried out.

II. EU legislation and the concept of ethnic intolerance and its prevention policy

3. The definition of ethnic intolerance in Lithuanian law does not comply with the concept used in EU documents.

The analysis of EU legislation and the laws of Lithuania in the field of prevention of ethnic intolerance and xenophobia revealed that the concept of ethnic hatred (intolerance) is defined incoherently not only in the laws of EU (in the guidelines, conventions and declarations), but also in Lithuanian legislation; however, the EU defines the concept in a wider sense – it covers other phenomena (such as anti-Semitism, Islamophobia, terrorism), as well as the different forms of expression (harassment, instructions to discriminate, direct and indirect discrimination, incitement to hatred) and both physical (violence), and ideological/rhetorical (verbal, textual, visual) manifestations, that both instigate and contribute to the dissemination of ethnic hatred and other forms of intolerance. Meanwhile, in Lithuania, the defined forms of ethnic intolerance are prohibited: threats, defiance, and incitement to hatred, incitement to discrimination, hostility and violence against people, group or a group of persons

belonging to it on the basis of gender, sexual orientation, race, nationality, language, origin, social status, faith, beliefs or views, in violence and in written forms.

4. In legislation of EU, the measures for prevention of intolerance in the media play an important role in other areas, such as employment, education, housing, etc.; in Lithuania, the ethnic intolerance regulation (including the media) and prevention policy is a relatively new practice.

In the legislation of EU, the media is perceived as playing an active role in forming the stereotypes and the well-established image, or as transmitting prejudices regarding ethnic, racial and religious groups. On the other hand, the media's positive influence in prevention of ethnic intolerance is highlighted as well. The analysis of the means of ethnic intolerance and xenophobia prevention in Lithuanian society has revealed that there are no appropriate measures for prevention of ethnic intolerance (especially in Internet) in the media field. The devaluation of media as the means for spreading intolerance is confirmed by the data in the interviews with journalists and experts representing the main Lithuanian newspapers.

5. Ethnic intolerance prevention guidelines (recommendations for struggling with anti-Semitism and discrimination against Muslims as well as with racism and intolerance that the Roma experience) applicable for the prevention of ethnic intolerance in Lithuanian media.

Considering the Eastern European context and the phenomena of intolerance (anti-Semitism, Roma discrimination) identified in it, the EU experience in the development and application of preventive measures for fighting these phenomena in the media is important. The EU's experience in prevention of intolerance against the newly emerging ethnic groups (work migrants, refugees and Muslims) is also important and should be applied.

III. Ethnic intolerance in Lithuanian media – an evaluation of qualitative data analysis

6. The first thesis to be defended has been partially confirmed – the topics of interethnic relations in Lithuanian media are related to economic dimensions of social interaction.

According to the data of media content qualitative research, based on given aspects of theoretical assumptions for ethnic intolerance in the economic, psychological, cultural and political theoretical perspectives, the main premises of ethnic intolerance have been

revealed. In media, the threat arising from Roma, Jews ethnic and work migrant groups is based on economic premises regarding the overlapping and conflicting interests/aims among the majority and these groups, regarding the competition with work migrants and their unwillingness to integrate, regarding the status/power demonstration and influence of Jewish ethnic group in making decisions economically favorable for the Jews. Media is building the threat by providing political assumptions from the Polish side regarding the imposing of political interests and their mismatch; the Poles, Russians and asylum seekers are accused of civil and political disloyalty, Russian influence in being feared of, and anger regarding the conflicting interpretation of historical events is expressed. Media is also constructing the threat to the security of citizens from Muslims and asylum-seekers (*see Table 4*).

Table 4. The object of ethnic intolerance and theoretical aspects of the premises of ethnic intolerance

Economic premises			Political premises			
Roma	Jews	Migrants (economic immigrants)	Polish	Russians	Migrants (asylum seekers)	Muslims
conflicting interests/ aims	conflicting interests/ aims	competition	contradiction with aims/ideology of the nation-state (intrusion of minority interests)	contradiction with aims/ideology of the nation-state (influence of foreign state)	civil/ political disloyalty	threat to security of citizens
	demonstration of power/ status	overlapping interests conflicting interests/aims	civil/political disloyalty	civil/political disloyalty conflicting interpretations of historical events	threat to security of citizens	
Cultural premises		Psychological premises				
Migrants (asylum seekers)	Muslims	Roma	Jews	Migrants (Chechens)		
ethnocultural/religious differences	ethnocultural/ religious differences	striving for security because of unreliability, lifestyle/mentality	striving for security because of unreliability, lifestyle/ mentality	striving for security because of lifestyle/mentality		

Source: Qualitative analysis of Lithuanian media content January 2005 – June 2007.

7. The second thesis to be defended has been confirmed – each ethnic/religious group – Roma, Jews, Poles, Russians, Muslims and immigrants – is linked to different topics in Lithuanian media.

The summary of media content research data has led to a conclusion that the representation of Roma, Jewish, Polish and Russian ethnic groups is well-established – it

has pre-fixed depiction patterns associated with certain topics, which in their content and elements of problem causality reveal ethnic intolerance toward these groups. Other newly emerging ethnic or religious groups (asylum seekers, Chechen, etc.) in the migrant and Muslim category do not have an established portrait in the media – these groups are associated with a wide variety of topics, most probably because these are relatively new issues and there is limited knowledge of them, moreover, the recognition of migrant groups in Lithuanian Society is more complex (*see Table 5*).

Table 5. Ethnic groups linked to different topics in Lithuanian media

Ethnic, religious, migrant groups	Topics in the media associated with an ethnic group
Roma (gypsies)	Crimes/illegal activity Social welfare Housing
Jews	Restitution of Jewish property Cultural heritage of minorities Manifestations of anti-Semitism Minorities in politics Interethnic conflicts
Poles	Minority education Minorities in politics The problem of using non-Lithuanian alphabet for writing names and surnames
Russians	Interpretation of historical/Soviet events/crimes Issues of citizenship Minority education Riots in Estonia Communities of ethnic minorities Issues of Lithuanian language use Manifestations of Russophobia
Muslims (adherents of the religion of Islam; Tatars and Azerbaijani)	Muslims and Islam Cultural heritage of minorities Interethnic conflicts
Migrants (Chechen and asylum seekers from African countries, refugees participating in the social integration program; work migrants (usually Belarus citizens))	Immigration

Source: *Qualitative analysis of Lithuanian media content January 2005 – June 2007.*

8. *The third thesis to be defended has been confirmed – the main agents in public opinion formation about ethnic groups and interethnic relations are the representatives of ethnic majority, not of ethnic minorities.*

The analysis of the texts included in the qualitative analysis of Lithuanian media content has revealed the biased presentation of the topics concerning interethnic relations, the absence of ethnic groups in the media discourse when interethnic relations are being

described, the lack of dialogue between the majority and minority. The main group acting as informants, writing about interethnic relations is the Lithuanian government officials, business representatives, representatives of the municipality of Vilnius, immigration institutions and law enforcement structures. The less represented groups are: Jews and their organizations, Vilnius district politicians (Poles), representatives of Russian Federation in Lithuania, war veterans and refugees.

9. The third thesis to be defended has been confirmed – aggressive forms of ethnic intolerance – incitement to discrimination, hostility or violence – are not used in media discourse.

The qualitative analysis of Lithuanian media content in the texts regarding ethnic minority issues and interethnic relations brings to light such forms of ethnic intolerance, as hate speech (by creating a negative image of a minority group, calls to prevent the settlement of an ethnic group in a certain region, alluding to disproportionate representation in government bodies and educational institutions, discrediting because of relations with foreign political or state structures reproaching for historical crimes and cases of violence); Harassment (verbal abuse, threats, defiance) (statements about inadequacy or inobservance of moral norms and presenting a minority group as a criminal group); Subtle (hidden), prejudice and stereotypes (generalizing the characteristics of certain groups and attributing it to individual members of these groups, comparison with other ethnic groups); “The discourse of silence” (by not mentioning/omitting the questions relevant to Roma, Polish, Muslim and migrant groups regarding land, property restitution, education, health, housing, living conditions in refugee reception centers; description of problems regarding Roma, Jewish, Polish, Russian ethnic groups associating them with the economic, psychological and political aspects of causality) (see Table 6). In fact, against the Roma ethnic and migrant groups, unlike against the other groups, the media expressed all the identified forms of ethnic intolerance.

Table 6. Forms and verbal manifestations of ethnic intolerance in Lithuanian media, regarding various ethnic, religious and migrant groups

Roma	Jews	Poles	Russians	Migrants (economic immigrants, asylum seekers and Chechens)	Muslims
<p><u>“The discourse of silence”</u> not writing on topics of education and health; associating the topic with economic and psychological aspects of causality <u>Subtle (hidden), prejudice and stereotypes</u> generalization of some individual characteristics and comparison with other groups <u>Harassment (verbal abuse, threats, defiance)</u> identifying as a criminal group; statements about the lack of moral norms <u>Hate speech</u> calls to prevent the settlement; creating a negative image</p>	<p><u>“The discourse of silence”</u> associating the topic with economic and psychological aspects of causality <u>Subtle (hidden), prejudice and stereotypes</u> generalization of some individual characteristics <u>Hate speech</u> creating a negative image</p>	<p><u>“The discourse of silence”</u> not writing about the restitution of the land that belonged to the Polish ethnic group; associating the topic with political aspects of causality <u>Incitement to ethnic hatred</u> alluding to disproportionate representation in government and educational institutions; creating a negative image</p>	<p><u>“The discourse of silence”</u> associating the topic with political aspects of causality; <u>Hate speech</u> bringing discredit for links with foreign political or state structures; reproaching for crimes committed in the past</p>	<p><u>“The discourse of silence”</u> not discussing the worsened living conditions in Refugee reception center and the problems of renting the housing <u>Subtle (hidden), prejudice and stereotypes</u> generalization of some individual characteristics <u>Harassment (verbal abuse, threats, defiance)</u> statements about inadequacy of moral norms <u>Hate speech</u> calls to prevent the settlement; creating a negative image; bringing discredit for links with foreign political or state structures; reproaching for crimes committed in the past; reproaching and mentioning acts of violence</p>	<p><u>“The discourse of silence”</u> not writing about the restitution of the property of Lithuanian Tatars and Karaites <u>Harassment (verbal abuse, threats, defiance)</u> statements about the lack of moral norms <u>Hate speech</u> reproaching and mentioning acts of violence; creating a negative image</p>

Source: Qualitative analysis of Lithuanian media content January 2005 – June 2007.

10. Regarding media’s influence on the audience, the media does not only reflect and determine the attitudes of society but also structuralizes them by squeezing the ethnic groups into a certain framework of topics and underlying themes.

After the qualitative analysis of the media, it has been determined that various aspects of identification of interethnic relations and their problems in the media, partly shape public opinion about certain ethnic groups and create premises for ethnic intolerance.

11. The awareness of topics concerning ethnic groups in society and their presentation in Lithuanian media comprise a closed circle: the ethnic, religious and migrant group problems in Lithuanian society identified by the experts, are partly reflecting the topics, regarding ethnic groups, constructed by the media.

Qualitative data analysis of expert interviews and its comparison with the Lithuanian media research, proves that the surveyed experts are only superficially and stereotypically acquainted (often only from the media) with the problems that ethnic groups experience in the society. The subjectivity of selection and presentation of topics regarding ethnic groups has been revealed in the media: the interviewed journalists identify the articles on ethnic minorities not as expressing the reality, but as reflecting the pre-formed writer's attitude toward ethnic minorities.

RECOMMENDATIONS FOR PREVENTION OF ETHNIC INTOLERANCE IN LITHUANIAN MEDIA

1. The qualitative interviews of experts and journalists reveal that in development of various anti-discrimination measures (state, media and public), institutions working in the field of ethnic intolerance and xenophobia prevention do not coordinate actions between themselves, and journalists writing on ethnic themes are not familiar with the anti-discrimination policy, therefore, the recommendations are as follows:

- The state institutions developing anti-discrimination and prevention policies should consistently implement their objectives and develop the long-term strategy that would ensure the continuity of the developed programs (e.g. anti-discrimination).
- The institutions that work in the field of ethnic intolerance and xenophobia prevention should coordinate their actions inter-institutionally in development of prevention measures and should take the opinions of various social groups (including ethnic groups or experts representing these groups) into consideration.

2. *After the analysis of existing legal preventive measures for ethnic intolerance and xenophobia in public it is recommended:*
 - To improve the legal regulation and application (e.g. regarding the *Law on Provision of Information to the Public* – to define the concept “hate-inciting information”, according to ECRI recommendation; in the amendments to the project of *Law on Provision of Information to the Public*, to define the term “hate-inciting information” not only as “verbal and written”, but also as “visual” “production with its separate parts, such as words, statements and illustrations, photographs that would incite ethnic hatred”).
3. *After the media research, it has been discovered that the media is an important player in dissemination of both ethnic intolerance and in the prevention of this phenomenon, therefore, it is advisable to pay more attention to public education in the media and to promote tolerance:*
 - to promote public debate topics of tolerance – to discuss the concept, to rather emphasize the acknowledgment of equal opportunities of an individual belonging to ethnic, racial, religious, and other groups, instead of formal reconciliation, tolerance for groups with different color, religion, culture and behavior;
 - to educate the society in the field of media: to analyze and question the information presented, thus strengthening the capacity of critical evaluation of the text presented in the media.
4. *Media institutions should introduce the journalists with the measures of prevention of ethnic intolerance and xenophobia in public space.*
5. *Journalists writing about interethnic relations should avoid problematization, victimization, criminalization and stereotyping of ethnic groups; to provide positive examples regarding ethnic groups more often.*

REZIUMĖ

Tyrimo problema ir aktualumas

Etninio, rasinio nepakantumo ir ksenofobijos socialinės raiškos formos įvairios, tačiau, Lietuvos valstybei tapus ES nare, itin aktuali tapo etninio nepakantumo verbalinė raiškos forma – etninio nepakantumo ir ksenofobijos apraiškos viešajame diskurse (ypač žiniasklaidoje). Šį aktualumą lėmė du veiksniai: pirma, atsidarius valstybių sienoms suaktyvėjo imigracijos srautai ir taip padidėjo žiniasklaidos dėmesys imigrantų grupėms (čečėnams, musulmonams ir kt.). Antra, Lietuvos valstybei tapus ES šalimi nare svarbūs tapo bendri ES šalims narėms politikos rasinio, etninio nepakantumo ir ksenofobijos prevencijos principai, kurie apima ir prevenciją žiniasklaidoje, iš dalies formuojančioje visuomenės nuostatas tam tikrų etninių, religinių, rasinių ir kitų grupių atžvilgiu. Laikantis ES teisyne suformuluotų tikslų ir uždavinių rasinio, etninio nepakantumo prevencijos srityje, pradėtos stebėti etninio nepakantumo kurstymo apraiškos Lietuvoje (taip pat ir Lietuvos žiniasklaidoje). Nesvarbu kad, laikantis ES pagrindinių lygybės ir nediskriminacijos principų, Lietuvoje buvo priimti atitinkami įstatymai, numatantys teisinę atsakomybę už nusižengimus asmens lygiateisiškumui, ir kad Lietuvoje, kitaip nei kitose Vakarų Europos valstybėse etninių mažumų bendruomenės ir imigraciniai srautai nėra tokie dideli ir nepasižymi rasine, religine įvairove, teisėsaugos institucijų fiksuojamų rasistinių išpuolių ir diskriminacijos atvejų daugėja, visuomenės dėmesys etninėms, rasinėms mažumoms didėja, pastebima nekorektiškų viešųjų asmenų pasisakymų etninių, religinių, rasinių grupių atžvilgiu. Taigi galima prieiti prie išvados, kad etninio nepakantumo problema tiesiogiai nepriklauso nuo etninių, kitų grupių skaičiaus šalyje arba nuo sukurtos teisinės bazės, užtikrinančios nediskriminavimo, lygiateisiškumo principus, tačiau įvairūs diskriminacijos atvejai, rasistiniai išpuoliai priklauso nuo socialinės aplinkos, kurioje jie vyksta. Taigi diskriminaciniai atvejai, rasistiniai išpuoliai, neapykantą kurstantys komentarai nėra šio darbo objektas, jie tik sudaro darbo foną.

Verbalinės (diskursinės) etninio nepakantumo formos aktualumas akivaizdus šiandieninėje Lietuvos visuomenėje. Pavyzdžiui, atsiradus techninei galimybei interneto erdvėje kurti dienraščius ir suteikus atskirų straipsnių komentavimo laisvę anonimiškai, pasipylė itin nepakantūs, net kurstantys neapykantą, įžeidinėjantys, kviečiantys

smurtauti, žudyti tam tikras etnines, rasines, religines grupes, komentarai. Šie komentarai neretai tampa vienu iš rodiklių, akivaizdžiai rodančių etninio nepakantumo mastą Lietuvos visuomenėje, pastebimą ne tik socialinių mokslininkų, tyrinėjančių šiuos reiškinius, bet ir politikų, visuomenės, neretai mėginančių neigti etninio, rasinio nepakantumo, nukreipto prieš tam tikras etnines grupes (ypač romus, žydus), egzistavimą.

Etninio nepakantumo žiniasklaidoje problematikos aktualumą patvirtina ir kasmet didėjantis užregistruotų nusikaltimų dėl *Baudžiamojo kodekso* 170 straipsnyje numatyto tautinės, rasinės, etninės, religinės ar kitokios neapykantos kurstymo skaičius. STI, ETC duomenimis, 2008 m. pagal minėtą straipsnį buvo užregistruoti 79 nusikaltimai, 2007 m. – 32, 2006 m. užregistruota 11 nusikaltimų (palyginimui, 2005 buvo užregistruoti du atvejai, 2004 m. – tik penki). Atkreiptinas dėmesys ir į žiniasklaidos įtaką etninio nepakantumo sklaidai, kuri gali būti pagrįsta faktu, kad, didėjant dėmesiui įvairioms arba tam tikroms etninėms grupėms Lietuvos spaudoje (2004 m. pasirodė 513 įvairių tekstų ir žinučių etnine tematika, 2005 m. – apie 647, tuo tarpu 2006 m. jų jau priskaičiuojama apie 931, o 2007 m. – apie 1280), stiprėja ir visuomenės neigiamos nuostatos tam tikrų etninių grupių atžvilgiu, matomos išanalizavus Europos vertybių (1990 ir 1999) ir STI, ETC užsakymu 2005–2008 m. atliktų Lietuvos gyventojų nuomonės tyrimų duomenis.

Vis dažniau susiduriama su išpuolių, pastebimų ir fiksuojamų žiniasklaidoje prieš kitos rasės, tautybės, religijos asmenis įvardijimu, apibrėžimu, nes, kintant etninio rasinio nepakantumo raiškos formoms, kinta ir sykiu šios formos tampa ne tokios atviros, mažiau akivaizdžios, sunkiai atpažįstamos ir pamatuojamos empiriškai. Kyla klausimai, susiję su teorija ir jos taikymu praktikoje, nes sunku nustatyti ribą tarp įsitikinimų ir laisvo nuomonės reiškimo.

Taigi pagrindinė šio darbo problema – Etninio nepakantumo sąvokos įvertinimas ir etninio nepakantumo matavimas spaudos diskurse.

Tyrimo tikslas: atskleisti, kokiomis problemomis, temomis, problemų įvardijamais sukėlėjais bei jų priežastingumu (pateikiami argumentai, aiškinant problemos priežastis), kokiomis apraiškų formomis spaudos tekstuose yra konstruojamas etninis nepakantumas.

Tyrimo uždaviniai

- Remiantis sociologijos teorijų perspektyvomis, Lietuvos spaudos tekstuose apie tarpetninius santykius (etnines, religines ir rasines grupes) išskirti pagrindines

problemas, jas sudarančias temas, šių problemų įvardijamas priežastis ir jų sukėlėjus.

- Etninio nepakantumo prielaidoms apibūdinti, remiantis teorinėmis perspektyvomis, išskirti tarptautinių santykių problematikos priežastingumo aspektus.
- Įvardyti etninio nepakantumo formas Lietuvos spaudoje.
- Atskleisti, kas (kokios grupės) spaudoje konstruoja etninį nepakantumą.

Empirinis spaudos turinio tyrimo modelis

Disertacijos (darbo) tyrimo modelis sukurtas sujungus skirtingų autorių teorines išvalgas, sugrupuotas į teorines perspektyvas – ekonominę, psichologinę, kultūrinę ir politinę, analizuojančias dėl tarptautinių santykių kylančių etninių konfliktų (įtampų, negatyvių nuostatų, interesų ne(su)derinimo, konfrontacijos) priežastis ir išskirtas galimas etninio nepakantumo formas („tylos diskursas“, subtilios nuostatos ir stereotipai, įžeidinėjimai (užgauliojimai, tyčiojimas, niekinimas, etninės neapykantos kurstymas, kurstymas diskriminuoti, smurtauti, fiziškai susidoroti) spaudos tekstuose.

Ekonominė teorinė perspektyva remiasi segmentuotos, arba susiskaldžiusios, darbo rinkos ir tarpininkų mažumų, kultūrinio darbo pasidalijimo teorijomis, etninės konkurencijos perspektyva (E. Bonacich, D. Horowitzo, M. Hechterio, S. Olzak). Psichologinė perspektyva grįsta pažinimo, atpirkimo ožio teorijomis (G. Allportas). Kultūrinė perspektyva remiasi kultūrinio determinizmo, etnocentrizmo idėjomis (W. Connor, A. Smitho, T. van Dijko, G. Fredricksono, E. Balibaro, S. Hallo, kt.), tuo tarpu politinė perspektyva remiasi rasinės valstybės koncepcijomis (M. Omnio, H. Winanto, D. Goldbergo), E. Murrayaus, P. Bourdieu idėjomis).

Etninio nepakantumo apraiškos Lietuvos spaudoje buvo išskirtos remiantis empiriniais tyrimais (T. van Dijkas, Maskvos Helsinkio grupės Rusijos spaudos monitoringas).

Remiantis minėtomis teorijomis, atliekant spaudos turinio tyrimą, buvo sukonstruota etninio nepakantumo prielaidų ir galimų verbalinių apraiškų schema, taikoma etninio nepakantumo tyrimo operacionalizacijai.

Daugiausia yra spaudos kokybinio tyrimo duomenų: spaudos tekstų turinio ir kokybinio ekspertų tyrimo, kurio metu struktūruoto interviu būdu buvo apklausti dviejų

tikslinių grupių atstovai – ekspertai (politikai, valstybės institucijų, etninių mažumų atstovai ir žurnalistai). Iš viso atlikta 21 interviu. Tekstai spaudos turinio tyrimui rinkti iš trijų pagrindinių Lietuvos dienraščių „Respublika“, „Lietuvos rytas“, „Lietuvos žinios“, tinklalapių „Delfi“, „Omni (Balsas)“ ir interneto dienraščio „Bernardinai“ stebėsenos, atliktos 2005–2007 m., metu, kaupiant ir sisteminant informaciją (straipsniai, žinutės ir kt.) apie etnines mažumas, migrantus, pabėgėlius ir kitas mažumų grupes Lietuvoje. Apibendrinant spaudos stebėseną, skelbti tekstai buvo atrenkami pagal raktinį žodį – etnonimą (minimus etninės grupės (čigonai, romai, rusai, žydai, lenkai, čečėnai, kt.), taip pat įvairių imigrantų grupių (pabėgėliai, imigrantai, kt.), religinių grupių (musulmonai, judėjai, stačiatikiai, kt.) pavadinimus. Vėliau iš surinktų tekstų duomenų bazės atrenkant tekstus tyrimui kaip raktinė kategorija buvo taikomas straipsnio žanras.

Į kokybinio spaudos turinio tyrimo imtį pateko 320 elektroninės ir spausdintinės spaudos straipsniai (tekstai).

Tam, kad išanalizuoti etninio nepakantumo turinį, Lietuvos spaudoje, tyrimas vyko keliais etapais, taikant kokybinį turinio analizės metodą. Taip pat darbe panaudoti Lietuvos visuomenės nuostatų tam tikrų etninių grupių atžvilgiu apklausų duomenys.

Darbo naujumas ir reikšmė

Šis darbas išsiskiria nauju požiūriu į etninio nepakantumo reiškinių ir jo tyrimus, kai per tarptautinių santykių pateikimo spaudoje prizmę atskleidžiami etninio nepakantumo prielaidų aspektai viešajame diskurse ir įvardijamos etninio nepakantumo formos ir verbalinės apraiškos. Įvardijamos galimos verbalinės apraiškos remiasi empiriniais diskurso tyrimais, pateikiančiais etninio nepakantumo apraiškų skalę, o etninio nepakantumo prielaidų aspektai Lietuvos spaudoje išskiriami remiantis keturiose teorinėse perspektyvose (ekonominėje, psichologinėje, kultūrinėje ir politinėje) įvardijamomis etninio nepakantumo kilmės priežastimis tarptautiniuose santykiuose.

Atsižvelgiant į atliktus tyrimus ir jų metodologinę specifiką, taikomą etniam, rasiniam nepakantumui spaudoje tirti, Lietuvos spaudos tyrimas kiekybiškai nematuoja (nepakantus, neutralus ar pakantus) etninio nepakantumo atskirame tekste (teksto turinyje), bet analizuoja spaudos turinio kontekstą, kuriame klostosi tarptautiniai santykiai.

Šio tyrimo tikslas – pateikti ne vertinamąjį požiūrį į etninį nepakantumą, jo reguliavimo aspektus, moralinį šio reiškinių pasmerkimą, bet analizuoti etninį nepakantumą spaudos diskurso turinyje, pasitelkus analitinius konstruktus.

Ginamieji teiginiai

1. Lietuvos spaudoje tarpetninių santykių problematika siejama su ekonominiais priešastingumo aspektais.
2. Kiekviena etninė, religinė grupė – romai, žydai, lenkai, rusai, musulmonai ir imigrantai – Lietuvos žiniasklaidoje siejama su specifine problematika.
3. Lietuvos spaudoje daugumos, bet ne mažumos, socialinių visuomenės institutų atstovai yra pagrindiniai nuomonės formuotojai apie etnines grupes ir tarpetninius santykius.
4. Diskurso turinyje nėra vartojamos agresyvios etninio nepakantumo formos – kurstymas diskriminuoti, smurtauti ir fiziškai susidoroti.

Darbo struktūra

Darbo struktūra sudaryta iš įvado, trijų pagrindinių dalių ir išvadų. Pirmą analizuoja etninio nepakantumo ir etninio nepakantumo diskurse sampratas, apžvelgia etninio nepakantumo tyrimus žiniasklaidoje. Antra dalis analizuoja etninio, rasinio nepakantumo ir ksenofobijos sampratas ES teisyne. Trečia dalis pristato kokybinio Lietuvos spaudos turinio tyrimo duomenis ir interpretacijas. Kartu su išvadamis parengtos ir pateikiamos rekomendacijos, atsižvelgiant į apklaustųjų ekspertų nuomonę.

Lietuvos spaudos turinio analizės rezultatai

Atrinkus ir išanalizavus (pagal turinio tyrimo analizės schemą), spaudos ir interneto tinklalapiuose skelbtus tekstus, išryškėjo keletas dažniausiai spaudoje aptariamų problemų: „imigracija“, „mažumų švietimas“, „antisemitizmo apraiškos“, „musulmonai ir islamas“, „žydų turto restitucija“, „kultūrinis mažumų paveldas“, „istorinių, sovietinių įvykių, nusikaltimų interpretacija“, „nusikaltimai, neteisėtos veiklos“, „pilietybės klausimai“, „rasizmo apraiškos“, „mažumos politikoje, „nepakantumo apraiškos“, „būstas“, „socialinė pagalba, „tikrinių vardų rašymas nelietuviškais rašmenimis“, „konfliktas tarp mažumų“, „rusofobijos apraiškos“, „tolerancija, netolerancija“, „mažumų bendruomenės“, „Lietuvių kalbos problemos“ ir „riaušės Estijoje“.

Paminėtina, kad problematika, siejama su tam tikromis etninėmis grupėmis „antisemitizmo apraiškos“, „rasizmo apraiškos“, „tolerancija, netolerancija“,

„nepakantumo apraiškos“ ir įvardijami argumentai, aiškinantys problemų atsiradimo priežastis, neatitinka nė vienos teorinės perspektyvos aspektų, nes šią problematiką sudaranti tematika, aptariama spaudoje, yra įvairios nepakantumo formos – antisemitizmas, rasizmas, netolerancija. Ši problematika siejama su tam tikrais įvykiais, nuskambėjusiais Lietuvos visuomenėje.

Taip pat ne visa problematika, pagal argumentaciją, konstruojamą tekste, išskiriamų problemų priežastingumui paaiškinti, susiskirstė į minėtas teorines perspektyvas – pasitaikė ir sąlyginai pavadintų „mišrių atvejų“, kai problemos pastebimos keliose teorinėse perspektyvose. Šie atvejai iš dalies parodo, kad tekstų, straipsnių autoriai konstruoja pateikiamą problemą ne vienpusiškai, o įvairiai argumentuodami, įvardydamis keletą straipsnio problematikos aspektų. Paminėtina ir tai, kad į Lietuvos spaudos tyrimą pateko žinutės ar straipsniai, kuriuose buvo išsakomos įvairios (ir teigiamos, ir neigiamos) nuomonės ar požiūriai (negatyvūs ir pozityvūs) tam tikrų etninių, religinių, rasinių, imigrantų grupių atžvilgiu ar su minėtomis grupėmis susijusios problemos, kadangi siekta analizuoti aprašomų tarptautinių santykių problematikos ir jos priežastingumo aspektus.

Etninės grupės Lietuvos spaudoje

Tekstuose, patekusiųose į tyrimą, išskyrus pagrindinę problematiką ir ją sudarančią tematiką, išryškėjo pagrindinės – romų (čigonų), žydų, lenkų, rusų – etninės grupės, taip pat kabama apie musulmonus, islamą išpažįstančius asmenis ir imigrantus.

APIBENDRINIMAI IR IŠVADOS

Lietuvos spaudos turinio tyrimo išvadas sudaro keturios apibendrinimų grupės: **I.**

Etninio nepakantumo samprata ir sociologinio tyrimo galimybės

1. Rytų Europos nacionalinėse, rasiškai, kultūriškai homogeninėse visuomenėse tikslinga kalbėti apie etninio nepakantumo, ksenofobijos, netolerancijos procesus, taip pat apie antisemitizmą ir romų diskriminaciją kaip šiame regione identifikuojamus reiškinius.

Etninio nepakantumo sąvokos apibrėžimą ir etninio nepakantumo reiškinių tyrimo perspektyvas lemia kontekstas. Išanalizavus etninio nepakantumo sampratą įvairiose etniškumo teorijose, daroma išvada, kad etninio nepakantumo reiškinys nuo kitų, kaip antai: rasizmas, kultūrinis rasizmas, kultūralizmas, etnorasizmas, naujasis rasizmas,

etnicizmas, gali skirtis atsižvelgiant į istorinį, socialinį, politinį ir kultūrinį kontekstus, taip pat į diskriminacijos objektą.

2. Galimos skirtingos etninio nepakantumo viešajame diskurse tyrimo perspektyvos, tačiau, tiriant viešuosius tekstus, svarbu atsižvelgti ir į socialinį kontekstą (spaudos diskurso turinį apie etnines grupes ir tarpetninius santykius), kuris neretai nėra atspindėtas analizuojant aptinkamas tekste leksemas, ideologines formuluotes, stereotipus, nuostatas, požiūrius, pagal kuriuos matuojamas etninis nepakantumas.

Apžvelgus įvairius etninio nepakantumo tyrimų viešuosiuose diskursuose aspektus, pastebimos svarbiausios metodologinės problemos – etninio nepakantumo „atpažinimas“ ir etninio nepakantumo matavimas (nepakantus, neutralus ar pakantus) dėl etninio nepakantumo atvirų apraiškų nebuvimo ir tyrinėtojo interpretacinių galimybių, jautrumo. Taigi tiriamas tarpetninių santykių turinio konstravimas Lietuvos spaudoje sukuria prielaidas etninio nepakantumo raiškai.

II. ES teisynas, jame vartojama etninio nepakantumo samprata ir prevencinė politika

3. Etninio nepakantumo sąvokos apibrėžimas Lietuvos įstatymuose neatitinka ES politikos dokumentuose vartojamos sampratos.

ES teisyno ir Lietuvos įstatymų etninio nepakantumo ir ksenofobijos prevencijos srityje analizė atskleidė, kad etninio nepakantumo (netolerancijos) sąvoka yra nenuosekliai apibrėžta ne tik ES teisyne (rekomendacijose, konvencijose ir deklaracijose), bet ir Lietuvos teisės aktuose, tačiau ES ši sąvoka suprantama daug plačiau – apima kitus reiškinius (antisemitizmą, islamofobiją, terorizmą), taip pat įvairias išraiškos formas (priekabiavimą, nurodymą diskriminuoti, tiesioginę ir netiesioginę diskriminaciją, neapykantos kurstymą, įžeidinėjimus) ir jų tiek fizinės (smurto), tiek ideologines ir retorines (kalbines, tekstines, vaizdines) apraiškas, kurios ir kursto, ir prisideda prie etninės neapykantos ir kitų nepakantumo formų plitimo. Tuo tarpu Lietuvoje yra draudžiamos smurtinės ir raštiškos etninio nepakantumo formos: tyčiojimasis, niekinimas, neapykantos skatinimas, kurstymas diskriminuoti, smurtauti ir fiziškai susidoroti su žmonių grupe ar jai priklausančiu asmeniu dėl lyties, seksualinės orientacijos, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų.

4. ES politikoje nepakantumo žiniasklaidoje prevencijos priemonės užima svarbią vietą nepakantumo prevencijos kitose nepakantumo prevencijos srityse, antai: kaip užimtumas, švietimas, būstas ir kt. Lietuvoje etninio nepakantumo teisinis reglamentavimas (taip pat ir žiniasklaidoje) ir prevencijos politika – sąlyginai nauja praktika.

ES teisyne žiniasklaida vaidina aktyvų vaidmenį formuojant įvairius stereotipus ir nusistovėjusius vaizdinius arba skleidžiant išankstines nuostatas apie etnines, rasines, religines grupes. Kita vertus, pabrėžiamas ir jos teigiamas vaidmuo ankstyvojoje etninio nepakantumo prevencijoje. Lietuvoje etninio nepakantumo ir ksenofobijos visuomenėje prevencinių priemonių analizė atskleidė, kad nėra tikslinių priemonių etninio nepakantumo prevencijai žiniasklaidos (ypač interneto) srityje. Žiniasklaidos srities etniniam nepakantumui plisti nuvertinimą patvirtina ir interviu su ekspertais ir žurnalistais, atstovaujančiais pagrindiniams Lietuvos dienraščiams, duomenys.

5. ES etninio nepakantumo prevencinės politikos gairės (rekomendacijos kovai su romų patiriamu rasizmu ir netolerancija, antisemitizmu ir musulmonų diskriminacija) tinka etninio nepakantumo prevencijai Lietuvos žiniasklaidoje.

Atsižvelgiant į Rytų Europos kontekstą ir čia identifikuojamus nepakantumo reiškinius (antisemitizmas, romų diskriminacija), svarbi ES patirtis kuriant ir taikant prevencines priemones kovoti su šiais reiškiniais žiniasklaidoje. ES patirtis taip pat svarbi užkertant kelią nepakantumui naujai atsirandančioms etninėms grupėms (darbo imigrantams, pabėgėliams, musulmonams ir islamą išpažįstantiems asmenims).

III. Etninis nepakantumas Lietuvos spaudoje – kokybinio tyrimo duomenų įvertinimas

6. Iš dalies pasitvirtino pirmasis ginamasis teiginys - Lietuvos spaudoje tarpetninių santykių problematika siejama su ekonominiais priešastingumo aspektais.

Kokybinio spaudos turinio tyrimo duomenimis, remiantis ekonominėje, psichologinėje, kultūrinėje ir politinėje teorinėse perspektyvose išskirtais aspektais, atsiskleidė pagrindinės etninio nepakantumo prielaidos. Spaudoje grėsmė iš romų, žydų etninės ir darbo migrantų grupių grindžiama ekonominėmis prielaidomis dėl daugumos ir šių grupių interesų ar tikslų sutapimo ir nesutapimo, dėl konkurencijos su darbo imigrantais ir žydų etninės grupės statuso ar galios demonstravimo ir įtakos, priimant žydams ekonomiškai palankius sprendimus, darbo imigrantų nenoro integruotis. Spaudoje

politinėmis prielaidomis konstruojama lenkų keliama grėsmė dėl politinių interesų primetimo ir nesutapimo. Lenkai, rusai ir prieglobsčio prašytojai kaltinami pilietiniu ir politiniu nelojalumu, bijomasi Rusijos Federacijos įtakos, piktinamasi istorinių įvykių interpretacija. Žiniasklaidoje (spaudoje) taip pat konstruojama musulmonų ir prieglobsčio prašytojų keliama grėsmė dėl piliečių saugumo.

7. Pasitvirtino antrasis ginamasis teiginys – kiekviena etninė ar religinė grupė – romai, žydai, lenkai, rusai, musulmonai ir imigrantai – Lietuvos žiniasklaidoje siejama su specifine problematika.

Apibendrinant Lietuvos spaudos turinio tyrimo duomenis, prieita prie išvados, kad romų, žydų, lenkų ir rusų etninių grupių vaizdavimas yra įsitvirtinęs - turi išankstines ir nekintamas vaizdavimo schemas, siejamas su atitinkama problematika ir ją sudarančia tematika, kuri savo turiniu ir problemos priežastingumo elementais rodo etninį nepakantumą šių grupių atžvilgiu. Kitų naujai atsirandančių migrantų, musulmonų kategorijoje esančių etninių ar religinių grupių (prieglobsčio prašytojų, čečėnų ir kt.) vaizdavimas spaudoje nėra nusistovėjęs – šios grupės siejamos su įvairia tematika, tai gali būti susiję su santykinai nauja problematika, menku jos išmanymu, sudėtingesniu migrantų grupių atpažinimu Lietuvos visuomenėje.

8. Pasitvirtino trečiasis ginamasis teiginys – Lietuvos spaudoje daugumos, bet ne mažumos, socialinių visuomenės institutų atstovai yra pagrindiniai nuomonės formuotojai apie etnines grupes ir tarpetninius santykius.

Išanalizavus tekstus, patekusius į kokybinio Lietuvos spaudos turinio tyrimo imtį, atsiskleidė tarpetninių santykių problematikos pateikimo vienpusiškumas, etninių grupių nedalyvavimas spaudos diskurse aprašant tarpetninius santykius, dialogo tarp daugumos ir mažumos nebuvimas. Pagrindinės grupės, tampančios informatoriais rašant apie tarpetninius santykius yra Lietuvos valstybės pareigūnai, verslo atstovai, Vilniaus savivaldybės atstovai, imigrantus priimančių institucijų darbuotojai, teisėsaugos struktūros. Mažiau atstovaujamos grupės - žydai ir jų organizacijos, Vilniaus rajono, apskrities politikai (lenkai), Rusijos Federacijos atstovai Lietuvoje, karo veteranai, pabėgėliai, gyvenantys Pabėgėlių priėmimo centre (RPPC).

9. Pasitvirtino ketvirtasis ginamasis teiginys – diskurso turinyje nėra vartojamos agresyvios etninio nepakantumo formos – kurstymas diskriminuoti, smurtauti ir fiziškai susidoroti.

Apibendrinus kokybinį Lietuvos spaudos turinio tyrimą, tekstuose apie etninių mažumų problemas ir tarptautinius santykius aptinkamos šios etninio nepakantumo formos: etninės neapykantos kurstymas (kuriant negatyvų vaizdinį, raginimais neleisti įsitvirtinti etninei grupei tam tikram regione, samprotaujant apie neproporcingą atstovavimą valdžios institucijose, švietimo įstaigose, taip pat turint tikslą diskredituoti dėl ryšių su užsienio politinėmis ir valstybinėmis struktūromis, prikaišiojant ir minint istorinius nusikaltimus, smurto atvejus); įžeidinėjimas (užgauliojimai, tyčiojimas, niekinimas) (tvirtinant apie moralinių normų trūkumą arba nesutapimą ir įvardijant kaip kriminalinę grupę); subtilios (paslėptos) nuostatos ir stereotipai (apibendrinant etninės grupės savybes ir priskiriant jas toms grupėms priklausantiems individams, taip pat lyginant su kitomis etninėmis grupėmis; „tylos diskursas“ (neminint ar nutylint romų, lenkų, musulmonų, migrantų grupėms aktualias žemės grąžinimo, turto restitucijos, švietimo, sveikatos, būsto, gyvenimo sąlygų RPPC pablogėjimo problemas ir aprašomą romų, žydų, lenkų, rusų etninių grupių problematiką siejant su ekonominiais, psichologiniais ir politiniais priežastingumo aspektais). Pastebėtina, kad prieš romų etninę ir migrantų grupes, skirtingai nei kitų grupių, spaudoje reiškiamos visos įvardytos etninio nepakantumo formos.

10. Apibendrinant žiniasklaidos įtaką auditorijai, žiniasklaida ne atspindi ir lemia visuomenės nuostatas, bet jas struktūruoja, išsprausdama etnines grupes į tam tikrų tarptautinių santykių problematikos, joje pateikiamos tematikos rėmus.

Atlikus kokybinį spaudos turinio tyrimą, prieita prie išvados, kad spaudoje pateikiamų tarptautinių santykių ir iš jų kylančių problemų priežasčių įvairiais aspektais įvardijimas iš dalies formuoja visuomenės nuomonę apie tam tikras etnines grupes ir sudaro prielaidas etniniam nepakantumui.

11. Etninių grupių problematikos suvokimas visuomenėje ir jos pateikimas Lietuvos spaudoje sudaro uždarą cirkuliacinį ratą: ekspertų įvardijamos problemos, su kuriomis susiduria etninės, religinės, migrantų grupės Lietuvos visuomenėje, iš dalies yra atkartotos iš žiniasklaidoje konstruojamos problematikos.

Išanalizavus ekspertų kokybinio interviu duomenis ir sugretinus juos su Lietuvos spaudos tyrimo duomenimis matyti, jog apklaustieji ekspertai paviršutiniškai, stereotipiškai (neretai vien tik iš žiniasklaidos) susipažinę su problemomis, visuomenėje kylančiomis etninėmis grupėmis. Spaudoje atsiskleidė su etninėmis grupėmis susijusios

problematikos atrankos ir pateikimo subjektyvumas: apklaustieji žurnalistai straipsnius etninių mažumų tematika neretai įvardija ne kaip atspindinčius tikrovę, tačiau iš anksto susiformavusią rašančiojo nuomonę apie etnines mažumas.

IV. Rekomendacijos etninio nepakantumo prevencijai Lietuvos spaudoje

1. *Atlikus kokybinį ekspertų ir žurnalistų interviu aiškėja, kad, kuriant antidiskriminacines priemones, įvairios (valstybės, žiniasklaidos ir visuomeninės) institucijos, dirbančios etninio nepakantumo ir ksenofobijos prevencijos srityje, nekoordinuoja tarpusavio veiksmų, žurnalistai, rašantys etnine tematika, nėra susipažinę su antidiskriminacine politika, todėl rekomenduotina:*
 - Valstybės institucijoms, kuriančioms antidiskriminacinę ir prevencinę politiką, nuosekliai įgyvendinti užsibrėžtus tikslus, kurti ilgalaikę strategiją, galinčią užtikrinti įgyvendinamų programų tęstinumą.
 - Kuriant prevencines priemones institucijoms, dirbančioms etninio nepakantumo ir ksenofobijos prevencijos srityje, suderinti tarpusavio veiksmus, atsižvelgti į įvairių visuomenės grupių (taip pat ir etninių grupių ar joms atstovaujančių ekspertų) nuomones.
2. *Išanalizavus esamas teisinės etninio nepakantumo ir ksenofobijos viešojoje erdvėje prevencines priemones, rekomenduotina:*
 - Tobulinti teisinį reglamentavimą ir taikymą (pvz., *Visuomenės informavimo įstatyme* apibrėžti sąvoką *neapykantą kurstanti informacija*, remiantis ECRI rekomendacija dėl nepakantumo kurstymo, *Visuomenės informavimo įstatymo papildymo ir pakeitimo* projekte apibrėžtą terminą *neapykantą kurstanti informacija* apibūdinti ne tik „žodžiu“, „raštu“, bet ir „vaizdu“ „išreikšta informavimo produkcija ir jos atskiros dalys – žodžiai, teiginiai“, bet ir „ilustracijos“, „nuotraukos“, „galintys skatinti etninę neapykantą“).
3. *Atlikus spaudos turinio tyrimą prieita prie išvados, kad žiniasklaida svarbus veikėjas ir etninio nepakantumo sklaidoje, ir šio reiškinių prevencijoje, todėl rekomenduotina daugiau dėmesio skirti visuomenės šviečiamajai veiklai žiniasklaidoje, taip pat propaguojant toleranciją:*

4. *Žiniasklaidos institucijoms rekomenduotina žurnalistus supažindinti su prevencinėmis etninio nepakantumo ir ksenofobijos viešojoje erdvėje priemonėmis.*
5. *Žurnalistams, rašantiems apie tarptautinius santykius, vengti etninių grupių problematizavimo, viktimizavimo, kriminalizavimo, stereotipizavimo, dažniau pateikti gerų pavyzdžių apie etnines grupes.*

Publications (2003-2007):

1. Фреюте-Ракаускене М. 2007. „Неправительственные организации русских Литвы: основные социальные характеристики“, *Etniškumo studijos 2007/2: Baltijos jūros regiono rusai: mažuma ir valstybė / Ethnicity Studies 2007/2: Русские в Балтийском регионе: меньшинство и государство*. Vilnius: Socialinių tyrimų institutas/Eugrimas, p. 93-115. [Main Social Characteristics of Non-governmental Organizations of Lithuania's Russians]
2. Beresnevičiūtė V., Frėjutė-Rakauskienė M. 2006. „Etninė tematika ir nepakantumas Lietuvos žiniasklaidoje: dienraščių analizė“, *Etniškumo studijos 2006/1: Etninis nepakantumas*. Vilnius: Socialinių tyrimų institutas/Eugrimas, p. 19-44. [Ethnic Topics and Intolerance in Lithuanian Media: Analysis of Daily Newspapers]
3. Frėjutė-Rakauskienė, M. 2006. “Contemporary Phenomena of racism and their manifestations in public discourse”, *Filosofija. Sociologija*. Vilnius: Lietuvos mokslų akademijos leidykla, Nr. 4, p. 13-20.
4. Frėjutė-Rakauskienė, M. 2005. „Etniškumo dėmenys žiniasklaidoje: Lietuvos spauda rusų kalba apie narystę ES“, *Lietuvos etnologija: socialinės antropologijos ir etnologijos studijos*. Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, Nr. 5 (14), p. 127-138. [Dimensions of Ethnicity in Mass Media: Lithuanian Press in the Russian Language on the Membership in the European Union]
5. Frėjutė-Rakauskienė, M. 2005. “The European Parliament Elections: Participation of the Political Parties of Ethnic Minorities in Lithuania” in *EU: New Challenges and Opportunities EAST to EAST: Civil Society and Ethnic Minorities*. Rusu, H. & Voicu, B. (eds.), University Blaga, Sibiu: Psihimedia Publishing House, p. 127-138.
6. Фреюте, М. 2003. „Политические партии этнических меньшинств в контексте современной политики Литвы“, *Национальные меньшинства в период становления гражданского общества* (материалы международной конференции), Vilnius, Tautinių bendrijų namai. p. 92-111. [Political Parties of Ethnic Minorities in the Contemporary Political Context of Lithuania]

Apie autoreę

1999 metais Monika Frėjutė-Rakauskienė baigė Vilniaus universitetą, istorijos fakultetą. 2002 metais jai buvo suteiktas Vytauto Didžiojo universiteto, politologijos magistro laipsnis. Nuo 2002 metų Monika Frėjutė-Rakauskienė dirba Socialinių tyrimų institute jaunesniąja mokslo darbuotoja. 2004 m. spalio mėn. 18 d. ji įstojo į Socialinių tyrimų instituto Sociologijos krypties doktorantūrą. Studijuodama doktorantūroje ji dalyvavo vykdant mokslinius tyrimus ir projektus: *Tautinių mažumų savijauta integruojantis i ES, Baltijos regiono tautinės*. Doktorantė dalyvavo ir Europos rasizmo ir ksenofobijos monitoringo centro (EUMC) tarptautiniame projekte “*RAXEN5, RAXEN6, RAXEN7, RAXEN8 – Europos rasizmo ir ksenofobijos monitoringo tinklas (European Racism and Xenophobia Network)*”. 2007 - 2008 gavo G. Soros įsteigtą prof. I. Veisaitės 2006/2007 – 2007/2008 mokslo metų stipendiją projektui „*Etninio nepakantumo ir ksenofobijos apraiškos Lietuvos žiniasklaidoje*” rezultatų analizė bei medžiagos seminarams ruošimas. Doktorantė dalyvavo tarptautinėse vasaros mokyklose *Oslo universitete, Lundo universitete* ir *Amerikos politinės ir ekonominės sistemos institute (AIPES)*, Prahoje, perskaitė 6 pranešimus tarptautinėse bei 3 pranešimus Lietuvos konferencijose ir seminaruose. Paskelbė mokslinius straipsnius tarptautiniame ir Lietuvos mokslo leidiniuose.

Ją dominančios mokslinės temos – šiuolaikinio rasizmo apraiškos viešajame diskurse, etninio nepakantumo tyrimo spaudoje metodologija.

About the author

In 1999 Monika Frėjutė-Rakauskienė was awarded BA in history (specialization in history of culture, theory of history) at *Vilnius University, Faculty of History*. In 2002 she was awarded MA of Political sciences at *Vytautas Magnus University, Political Science Department*.

Since October 2004 she working at the *Institute for Social Research* as the junior research fellow and at the same time (since 18 October 2004 till 2009) she was a graduate (PhD student) of sociology in *Institute for Social Research*. During her PhD studies she participated in several Lithuanian and International research programmes and projects. As the project executor she participated at: project “Self-perception of ethnic minorities in the background of European integration” (2003); International project “Minorities around the Baltic Sea”, Sweden (Uppsala University) (2004-2005); International project *RAXEN5, RAXEN6, RAXEN7, RAXEN8 – EUMC* “European Information Network on Racism and Xenophobia”, FRA “European Union Agency for Fundamental Rights” (since 2007). Also, during the PhD studies she participated at three international summer schools organized by the *Fund for American Studies, Charles University* (Czech Republic) and *Georgetown University* (USA) in Prague, Czech Republic (2004), *Lund University, Campus Helsingborg* (2006), *Oslo University, Faculty of Social Sciences* (2007). She maid presentations for 9 Lithuanian and International science conferences. Her research interests are contemporary forms of racism, ethnic and racial prejudices and attitudes in mass media discourse.

E-mail: frejute@ktl.mii.lt